Powszechny

dziennik praw państwa i rządu

dla

cesarstwa austryackiego.

Część LXXII.

wydana i rozesłana:
w wydaniu wyłącznie niemieckiem: dnia 25. Grudnia 1851,
w wydaniu niniejszem dwujęzykowem: dnia 21. Stycznia 1852

Allgemeines

Reichs-Gesetz- und Regierungsblatt

für das

Kaiserthum Oesterreich.

LXXII. Stück.

Ausgegeben und versendet in der deutschen Allein-Ausgabe am 25. December 1851,
in der gegenwärtigen Doppel-Ausgabe am 21. Jänner 1852.

Częśé LXXII.
Wydana i rozesłana:
w wydaniu wyłącznie niemieckiem: 25. Grudnia 1851,
w wydaniu niniejszem: dnia 21. Stycznia 1852.

255.

Patent cesarski z dnia 22. Grudnia 1851.

obowiązujący w całym obrębie państwa,

mocą którego oznaczony zostaje zakres sądownictwa wojskowego (norma jurysdykcyi wojskowej) i postanawia się, ażeby niniejsze postanowienia zaprowadzone zostały we wszystkich krajach koronnych z dniem 1-m Stycznia 1852.

My Franciszek Józef pierwszy,

z Bożej łaski Cesarz Austryacki;

Król Węgierski i Czeski, Król Lombardyi i Wenecyi, Dalmacyi, Kroacyi, Slawonii, Galicyi, Lodomeryi i Illiryi; Król Jerozolimy i t. d.; Arcyksiąże Austryi; Wielki - Książe Toskany i Krakowa; Książe Lotaryngii, Solnogrodu, Styryi, Karyntyi, Krainy i Bukowiny; Wielki-Książe Siedmiogrodu; Margrabia Morawii, Książe górnego i dolnego Szląska, Modeny, Parmy, Piacency i Gwastalli, Oświecima i Zatora, Cieszyna, Fryjulu, Raguzy i Zadry; uksiążęcony Hrabia Habsburga, Tyrolu, Kiburga, Goryeyi i Gradyski, Książe Trydentu i Bryksenu; Margrabia górnej i dolnej Luzacyi i na Istryi; Hrabia Hohenembsu, Feldkirchu, Bregencu, Sonnenberga i t. d.; Pan Tryestu, Kattary i na Marchii windyjskiej; Wielki-Wojewoda województwa Serbii i t. d. i t. d.

w celu ustanowienia i dokładnego odgraniczenia zakresu sądownictwa wojskowego, postanowiliśmy, po wysłuchaniu Naszej Rady ministrów i Naszej Rady Stanu, uchwalić następujące postanowienia, obowiązujące we wszystkich krajach koronnych, a mające wejść w wykonanie z dniem 1-m Stycznia 1852.

I. O sądownictwie wojskowem w sprawach karnych.

§. 1.

Sądownictwo karne sądów wojskowych, jest albo zwyczajne albo nadzwyczajne.

A. SĄDOWNICTWO ZWYCZAJNE.

§. 2.

Pod sądownictwo zwyczajne sądów wojskowych, należą:

Pierwsze. Wszystkie osoby, należące do stanu służby wojska lub marynarki wojennej, które wedle przeznaczenia swego, walczenia z nieprzyjacielem, złożyły przy-

LXXII. Stück.

Ausgegeben und versendet in der deutschen Allein-Ausgabe am 25. December 1851, in der gegenwärtigen Doppel-Ausgabe am 21. Jänner 1852.

255.

Kaiserliches Patent vom 22. December 1851,

wirksam für den ganzen Umfang des Reiches,

womit der Umfang der Militär-Gerichtsbarkeit (Militär-Jurisdictionsnorm) bestimmt und festgesetzt wird, dass diese Bestimmungen für alle Kronländer am 1. Jänner 1852 in Wirksamkeit zu treten haben.

Wir Franz Joseph der Erste,

von Gottes Gnaden Kaiser von Oesterreich;

König von Hungarn und Böhmen, König der Lombardei und Venedigs, von Dalmatien, Croatien, Slavonien, Galizien, Lodomerien und Illirien, König von Jerusalem etc.; Erzherzog von Oesterreich; Grossherzog von Toscana und Krakau; Herzog von Lothringen, von Salzburg, Steyer, Kärnthen, Krain und der Bukowina; Grossfürst von Siebenbürgen; Markgraf von Mähren; Herzog von Ober- und Nieder-Schlesien, von Modena, Parma, Piacenza und Guastalla, von Auschwitz und Zator, von Teschen, Friaul, Ragusa und Zara; gefürsteter Graf von Habsburg, von Tirol, von Kyburg, Görz und Gradiska; Fürst von Trient und Brixen; Markgraf von Ober- und Nieder-Lausitz und in Istrien; Graf von Hohenembs, Feldkirch, Bregenz, Sonnenberg etc.; Herr von Triest, von Cattaro und auf der windischen Mark; Grosswoiwod der Woiwodschaft Serbien etc. etc.

haben zur Feststellung und genauen Begränzung des Umfanges der Militär-Gerichtsbarkeit nach Vernehmung Unseres Ministerrathes und Anhörung Unseres Reichsrathes, nachstehende, für alle Kronländer giltige Bestimmungen, welche am 1. Jänner 1852 in Wirksamkeit zu treten haben, zu beschliessen befunden:

I. Militär-Gerichtsbarkeit in Strafsachen.

§. 1.

Die Strafgerichtsbarkeit der Militär-Gerichte ist eine ordentliche und ausserordentliche.

A. Ordentliche.

§. 2.

Der ordentlichen Strafgerichtsbarkeit der Militär-Gerichte unterstehen:

Erstens. Alle zum Dienststande des Heeres oder der Kriegs-Marine gehörigen Personen, welche vermöge ihrer Bestimmung wider den Feind zu kämpfen, auf die Kriegs-

sięgę na artykuły wojenne, albo które w moc obowiązku swego popierania służby wojennej lub wykształcenia takowej, albo też dostarczania potrzebnych do tego środków, zobowiązane zostały pewnemi prawami lub regulaminami wojskowemi, licząc w to urlopników, od służby uwolnionych, czy to na czas pewny, czy do czasu ćwiczeń wojskowych, lub też aż do chwili zwołania.

Do tych osób policzone być winny także te, które należą do stanu służbowego c. k. gwardyi przybocznej, straży pałacu cesarskiego, żandarmeryi, batalionu bukowińskiego kordonu granicznego, korpusu sanitarnego, korpusu pociągów wojskowych, instytutu jeograficznego wojskowego, korpusu inżynierów jeograficznych, głównego sztabu kwatermistrzostwa, zakładu centralnego ekwitacyjnego, departamentu stadnin wojskowych, wydziału stadniczego i remontowego, akademii wojskowej w Wiener-Neustadt, akademii inżynierskiej, kolegium kadetów marynarki, kompanii kadetów, szkoły pionierów, domów wychowania chłopców pułkowych wszystkich gałęzi artyleryi technicznej, komisyj ekonomicznych umundurowania, administracyj koszar, komend domów zbierania się placowych i transportowych, rzemieślników stojących pod zarządem urzędów zaopatrzenia wojskowego, szpitalów polowych i garnizonowych i komendy wojskowej, ustanowionej przy instytucie weterynaryi; tudzież profosowie sztabowi i nadprofosowie sztabowi, profosowie ustanowieni przy pułkach, korpusach, garnizonach i sztabowych sztokhausach wraz z klucznikami; równie osoby ustanowione przy urzędach fortyfikacyjnych, łącząc w to wałmistrzów, giefrajterów szańcowych i rzemieślników pod nazwiskiem sług budowniczych; nakoniec robotników przyjętych do arsenałów lub budowli okrętów marynarki wojennej i do rejestrów zapisanych.

Powtóre. Osoby, które z utrzymaniem charakteru oficerskiego z pensyą lub bez pensyi wystąpiły ze służby wojskowej.

Trzecie. Osoby należące do stanu domów inwalidów lub bądące na utrzymaniu w takowych.

Czwarte. Osoby ustanowione przy rozmaitych gałęziach administracyi lub przy pełnieniu obowiązków duchownych w wojsku, czy to z charakterem oficerskim lub bez takowego, zobowiązane w pełnieniu służby swej towarzyszyć wszędzie oddziałowi armii lub wojska, do którego należą.

Objętymi tu są w szczególności: Wszyscy urzędnicy komisaryatu polowego wojennego, urzędów zaopatrzenia wojska, urzędów płatniczych kas wojennych prowincyonalnych i superyorzy polowi, kapelani pułkowi, korpusowi i szpitalni rachmistrze, adjunkci rachunkowi i furyerzy, jenerałowie-audytorowie porucznicy, audytorowie sztabowi, pułkowi, korpusowi, lub audytorowie przydzieleni; wszyscy lekarze polowi, od najwyższego lekarza polowego łącznie, niżej idąc wraz z pomocnikami lekarsko-polowymi; urzędnicy i pomocnicy przy aptekach polowych.

Piąte. Urzędnicy i słudzy ministerstwa wojny, dyrekcyi jeneralnej inżynieryi i artyleryi, najwyższego trybunału sądowego wojskowego, powszechnego urzędu płatniczego wojennego, powszechnej administracyi depozytów, powszechnego sądu apelacyjnego wojskowego, komen wojskowych krajowych i *Jud. del. mil. mixt.*

Osoby wymienione w ustępie czwartym, rnwnie jak urzędnicy, wyrażeni w ustępie piątym, podlegają temuż samemu sądownictwu, nawet jako spensyonowani.

Szóste. Straże policyjne wojskowo uorganizowane.

Siódme. Małżonki i dzieci małoletnie ślubne, przybrane lub legitymowane osób wyż wymienionych, wszelako wtedy tylko, kiedy takowe nie żywią się oddzielnie od

Artikel beeidiget, oder wegen ihrer Verbindlichkeit den Kriegsdienst oder die Ausbildung zu demselben zu fördern, oder die dazu nöthigen Mittel beizuschaffen, auf eigene Militär-Satzungen oder Reglements verpflichtet sind, mit Einschluss der auf eine bestimmte Zeit, oder bis zur Exercir-Zeit, oder bis zur Einberufung Beurlaubten.

Zu diesen Personen werden auch diejenigen gezählt, welche zum Dienststande einer k. k. Leibgarde, der Hofburgwache, der Gensd'armerie, der Bukowiner Gränz-Cordons-Bataillons, des Sanitäts- und Militär-Fuhrwesens-Corps, des militärisch-geograpischen Institutes, des Corps der Ingenieur-Geographes, des General-Quartiermeister-Stabes, der Central-Equitations-Anstalt, des Militär-Gestüt-, Beschäl- und Remontirungs-Departements, der Militär-Akademie zu Wiener Neustadt, der Genie-Akademie, des Marine-Cadeten-Collegiums, der Cadeten-Compagnien, der Pionnier-Schule, der Regiments-Knaben-Erziehungshäuser, der sämmtlichen Zweige der technischen Artillerie, der Monturs-Oekonomie-Commissionen, der Casern-Verwaltungen, der Platz- und Transports-Sammelhaus-Commanden, der militär-verpflegsämtlichen Handwerker, der Feld- und Garnisons-Spitäler, des bei dem Thierarzenei-Institute aufgestellten Militär-Commando gehören, wie auch die bei den Regimentern, Corps bei den Garnisons- und Stabs-Stockhäusern angestellten Profossen, Stabs- und Ober-Stabs-Profossen, sammt den Beschliessern, und die bei den Fortifications-Aemtern angestellten Personen, mit Einschluss der Wallmeister, Schanzgefreiten, und unter der Benennung Baubediente verstandenen Handwerker, endlich die bei den Arsenalen oder Schiffswerften der Kriegs-Marine aufgenommen, und in den Registern eingetragenen Arbeiter.

Zweitens. Die unter Beibehaltung des Officiers-Charakters mit oder ohne Pension aus der Militär-Dienstleistung getretenen Personen.

Drittens. Die zum Stande der Invalidenhäuser gehörigen oder in denselben versorgten Personen.

Viertens. Die in den verschiedenen Verwaltungszweigen oder in der Militär-Seelsorge mit oder ohne Officiers-Charakter angestellten Personen, welche vermöge ihrer Dienstleistung der Armee- oder Heeres-Abtheilung, welcher sie angehören, überall zu folgen verpflichtet sind.

Hierunter sind begriffen: Sämmtliche Beamte des Feldkriegs-Commissariates, der Militär-Verpflegs-Aemter, der Provinzial-Kriegs-Zahlämter und Cassen, die Feld-Superioren, Regiments-, Corps- und Spitals-Capläne, Rechnungsführer, Rechnungs-Adjuncten und Fouriere, General-Auditor-Lieutenants, Stabs-, Garnisons-, Regiments-, Corps- oder zugetheilten Auditore, sämmtliche Feldärzte vom Obersten Feldarzte inclusive *abwärts, mit Einschluss der feldärztlichen Gehilfen; die Feldapotheken-Beamten und Gehilfen.*

Fünftens. Die Beamten und Diener des Kriegs-Ministeriums, der General-Genie- und Artillerie-Direction, des obersten Militär-Gerichtshofes, des Universal-Kriegs-Zahlamtes, der Universal-Depositen-Administration, des allgemeinen Militär-Appellationsgerichtes, der Landes-Militär-Commanden und Jud. del. mil. mixt.

Die in dem vierten Absatze bezeichneten Personen, wie auch die in dem fünften Absatze angeführten Beamten unterstehen auch im Pensionsstande derselben Gerichtsbarkeit.

Sechstens. Die militärisch-organisirten Polizeiwachen.

Siebentens. Die Gattinnen und die minderjährigen ehelichen, adoptirten oder legitimirten Kinder der Vorbenannten, jedoch nur in so ferne diese Kinder sich nicht abgesondert

spólnego gospodarstwa, równie jak dzieci nieślubne, jeżeli matki ich należą do sądownictwa wojskowego, a toż nie zasadza się na stosunku li tylko przemijającym, jak np. sług żeńskich.

Toż samo rozumie się co do żon i dzieci z prostych żołnierzy od wachmistrza i felwebla niżej, lecz tylko tych, którzy zaślubieni są według sposobu pierwszego.

Ósme. Wdowy i sieroty oficerów i urzędników wojskowych.

Dziewiąte. Słudzy osób wojskowych, przyjęci na kapitulacyę ograniczoną do pewnego czasu, lub płatni od rządu, lub żyjący ze służbodawcą w spólnem gospodarstwie, dopóki trwa takowy stosunek służbowy.

Dziesiąte. Osoby, które znajdują się przy oddziale wojska, postawionego na stopie wojennej, czy to jako ustanowieni przy takowym, czy dla własnego interesu, równie jak te, które pod równemi okolicznościami w czasie pokoju znajdują się przy oddziale wojska, stojącego za granicą.

Jedenaste. Uczniowie płci męzkiej w zakładach wychowania i kształcenia wojskowych.

Dwunaste. Odźwierni, dozorcy i słudzy domowi, przyjęci do koszar, do domów inwalidów i innych budynków wojskowych.

Trzynaste. Jeńcy wojenni i zakładnicy, stojący pod strażą wojskową.

§. 3.

Nie należą zaś do osób wyszczególnionych w §. 2. i przeto nie podlegają zwyczajnemu sądownictwu sądów wojskowych:

Pierwsze. Pełnomocnicy lub wysłannicy obcych mocarstw, wraz z swym orszakiem, znajdujący się w czasie wojny przy c. k. armii.

Drugie. Mieszkający w Austryi oficerowie obcych mocarstw.

Trzecie. Urzędnicy cywilni, dodani c. k. armii dla dostarczania liwerunków, podwód i innych potrzeb wojskowych, a w ogólności dla pomagania w służbie.

Czwarte. Urzędnicy i słudzy należący do personale buhalteryi ministerstwa wojny, do dyrekcyi zarządu medykamentów wojskowych, do instytutu weterynaryi i śpitala dla zwierząt w Wiedniu, tudzież wikaryusz polowy apostolski ze swojem personale konsystoryalnem.

Piąte. Praktykanci i dyurniści przy władzach wojskowych bez wyjątku.

Szóste. Urzędnicy i słudzy, ustanowieni przy administracyi realności, znajdującej się w posiadaniu jakiego zakładu wojskowego.

Siódme. Pastuchy bydła i stróże (Csikós, Béress i Gulyás) przy stadninach wojskowych, doczasowo przyjęci.

Ósme. Majstrowie, czeladnicy i pomocnicy ze stanu cywilnego, przy urzędach co do fortyfikacyi i zbrojowni, przy komisyach ekonomicznych umundurowania i innych zakładach wojskowych, przyjęci na czas pewny za wypowiedzeniem.

Dziewiąte. Ustanowieni ze stanu cywilnego przy akademiach i innych zakładach wojskowych nauczyciele języków, fechtunku, ujeżdżacze, tudzież przyjęci za

vom gemeinschaftlichen Haushalte selbst ernähren, sowie auch uneheliche Kinder, wenn deren Mutter zur Militär-Gerichtsbarkeit gehören, und diese letztere sich nicht auf ein bloss vorübergehendes Verhältniss, wie z. B. jenes der weiblichen Dienstboten gründet.

Bei der Mannschaft vom Feldwebel oder Wachtmeister abwärts, gilt diess nur von den Gattinen und Kindern derjenigen, welche nach der ersten Art verehelichet sind.

Achtens. Die Witwen und Waisen der Officiere und Militär-Beamten.

Neuntens. Die mit einer auf bestimmte Zeit lautenden Capitulation aufgenommene, oder vom Staate besoldete, oder mit dem Dienstgeber im gemeinschaftlichen Haushalte lebende Dienerschaft der Militär-Personen, so lange dieses Dienstverhältniss dauert.

Zehntens. Die Personen, welche als Angestellte, oder ihres Geschäftes wegen bei einer auf den Kriegsfuss gesetzten, sowie jene, welche unter gleichen Verhältnissen in Friedenszeiten im Gefolge einer im Auslande stehenden Heeres-Abtheilung sich befinden.

Eilftens. Die in militärischen Erziehungs- und Bildungsanstalten befindlichen männlichen Zöglinge.

Zwölftens. Die in Casernen, Invalidenhäuser und andere Militär-Gebäude aufgenommenen Portiere, Aufseher und Hausknechte.

Dreizehntens. Die Kriegsgefangenen und die unter militärischer Obhut stehenden Geisseln.

§. 3.

Dagegen sind unter den im §. 2 genannten Personen nicht begriffen, und daher der ordentlichen Strafgerichtsbarkeit der Militär-Gerichte nicht unterworfen:

Erstens. Die zu Kriegszeiten bei einer k. k. Armee sich aufhaltenden Bevollmächtigten oder Abgesandten fremder Mächte, mit ihrem Gefolge.

Zweitens. Die in Oesterreich sich aufhaltenden Officiere fremder Mächte.

Drittens. Die einer k. k. Armee zur Beischaffung der Lieferungen, Vorspann und sonstigen Armee-Bedürfnisse, überhaupt zur Förderung des Dienstes zugetheilten Civil-Beamten.

Viertens. Die zum Personal-Stande der Kriegs-Ministerial-Buchhaltung, der Militär-Medicamenten-Regie-Direction, des Thierarzenei-Institutes und Thierspitales in Wien gehörigen Beamten und Diener, sowie auch der apostolische Feld-Vicar mit seinem Consistorial-Personale.

Fünftens. Die Praktikanten und Tagschreiber bei den Militär-Behörden, ohne Unterschied.

Sechstens. Die bei der Verwaltung einer im Besitze einer Militär-Anstalt befindlichen Realität angestellten Beamten und Diener.

Siebentens. Die beim Militär-Gestütswesen zeitlich aufgenommenen Viehhirten und Wärter (Csikós, Beress *und* Gulyás).

Achtens. Die bei den Fortifications- und Zeug-Aemtern, Monturs-Oekonomie-Commissionen und sonstigen Militär-Anstalten aus dem Civil-Stande gegen Aufkündigung oder sonst zeitlich aufgenommenen Meister, Gesellen und Handlanger.

Neuntens. Die bei Militär-Akademien und anderen Militär-Anstalten aus dem Civil-Stande angestellten Sprach-, Fecht- und sonstigen Lehrmeister, Bereiter, wie auch jene

wynagrodzeniem lekarze, niewcieleni do stanu lekarzy polowych; nakoniec osoby ustanowione przy instytucie wychowania córek oficerskich w Hernals do kierowania wychowaniem i udzielania nauki.

Dziesiąte. Szynkarze i rzeźnicy przyjęci do koszar, domów inwalidów i innych budowli wojskowych.

Jedenaste. Żołnierze drugich batalionów landwery, oprócz czasu, w którym zostają w służbie czynnej.

Dwunaste. Słudzy, którzy otrzymali pensyę lub prowizyę.

Trzynaste. Inwalidzi, którzy otrzymali płacę patentową, lub dokument zastrzegający im zaopatrzenie.

Czternaście. Służący osób wojskowych tak męskiej jakoteż płci żeńskiej jeżeli na mocy §. 2 ustępu 9. nie są wyraźnie poddani pod sądownictwo wojskowe; tudzież indywidua zostające w służbie prywatnej osób wojskowych, a nie należące do klasy sług, np. sekretarze, lekarze domowi, ochmistrze do dzieci i t. d.

Pietnaste. Żony i dzieci wspomnionych w §. 2. w ustępie 10 osób, jeżeli nie towarzyszą oddziałowi wojska, postawionemu na stopie wojennej, lub w czasie pokoju stojącemu za granicą.

Szesnaste. Żony i dzieci żołnierzy od felwebla i wachmistrza niżej, zaślubionych nie na sposób pierwszy.

Siedmnaste. Wdowy i dzieci, zmarłych osób wojskowych, nie wspomnionych w §. 2, w ustępie 8-m.

§. 4.

Zwyczajne sądownictwo karne sądów wojskowych, rozciąga się do wszystkich zbrodni, wykroczeń i innych kary godnych czynności, z wyjątkiem:

Pierwsze. Przekroczeń co do dochodów skarbowych w owych krajach koronnych, w których obowiązzje ogłoszona patentem z dnia 11. Lipca 1835 r. ustawa karna o dochodzeniu i karaniu takowych.

Drugie. Wszystkich przypadków karnych, należących do władzy karnej stanu cywilnego po ogłoszeniu prawnem sądu doraźnego, jak skoro winowajca stawiony został przed sąd, do którego czynność urzędowa należy.

Trzecie. Owych przypadków karnych, w których przeciw osobie, przed jej wstąpieniem pod sądownictwo wojskowe, sąd karny cywilny wytoczył postępowanie o zbrodnię, czy to przez jej zawezwanie, przesłuchanie, czy też na mocy rozkazu przystawienia lub schwytania, czy przez uwięzienie, lub szlakowanie za pomocą pogoni lub listów gończych.

W tych razach takowy, jeżeli niepopełnił później w stanie wojskowym cięższej karygodnej czynności, wydanym zostanie sądowi cywilnemu, wydania żądającemu.

gegen Bestallung angenommenen Aerzte, die nicht dem Stande der Feldärzte eingereiht werden; ferner die im Officiers-Töchter-Bildungs-Institute zu Hernals zur Leitung der Erziehung und Ertheilung des Unterrichtes angestellten Personen.

Zehntens. Die in Casernen, Invalidenhäuser, und andere Militär-Gebäude aufgenommenen Gastwirthe und Fleischhauer.

Eilftens. Die Mannschaft der zweiten Landwehr-Bataillons, ausser der Zeit der activen Dienstleistung.

Zwölftens. Die mit Pension oder Provision betheilten Diener.

Dreizehntens. Die mit Patental-Gehalt oder mit einer Versorgungs-Vorbehalts-Urkunde betheilten Invaliden.

Vierzehntens. Die männlichen sowohl, als die weiblichen Dienstleute der Militär-Personen, dafern sie nicht im §. 2, Absatz 9, der Militär-Gerichtsbarkeit ausdrücklich zugewiesen sind, sowie die bei Militär-Personen in Privatdiensten stehenden, jedoch nicht zur Classe der Dienerschaft gehörigen Individuen, z. B. Secretäre, Hausärzte, Erzieher u. s. w.

Fünfzehntens. Die Gattinnen und Kinder der im §. 2, Absatz 10, genannten Personen, wenn sie nicht selbst der auf den Kriegsfuss gesetzten, oder in Friedenszeiten im Auslande stehenden Heeres-Abtheilung folgen.

Sechzehntens. Die Weiber und Kinder der nicht nach der ersten Art verehelichten Mannschaft vom Feldwebel und Wachtmeister abwärts.

Siebzehntens. Die Witwen und Kinder verstorbener, im §. 2, Absatz 8, nicht genannter Militär-Personen.

§. 4.

Die ordentliche Strafgerichtsbarkeit der Militär-Gerichte erstreckt sich über alle Verbrechen, Vergehen und andere strafbare Handlungen, mit Ausnahme:

Erstens. Der Gefälls-Uebertretungen in jenen Kronländern, in welchen über die Untersuchung und Bestrafung derselben das mit dem Patente vom 11. Juli 1835 kundgemachte Strafgesetz Wirksamkeit hat.

Zweitens. Aller Straffälle, die nach gesetzlicher Kundmachung des Standrechtes, vor die Strafbehörde des Civil-Standes gehören, sobald der Thäter zu dem Gerichte, dem die Amtshandlung zusteht, eingebracht worden ist.

Drittens. Jener Straffälle, in welchen wider Jemand bereits vor seinem Eintritte in die Militär-Gerichtsbarkeit wegen eines Verbrechens von einem Civil-Strafgerichte durch Vorladung, Vernehmung, durch einen Vorführungs- oder Verhafts-Befehl, durch Verhaftung oder Verfolgung mittelst der Nacheile, oder durch Steckbriefe eingeschritten worden ist.

In diesen Fällen ist derselbe, wenn er nicht später im Militär-Stande eine schwerere strafbare Handlung begangen hat, dem Civil-Strafgerichte auszuliefern, sobald dasselbe die Auslieferung fordert.

B. SĄDOWNICTWO NADZWYCZAJNE.

§. 5.

Podlegają sądownictwu nadzwyczajnemu sądów wojskowych:

Pierwsze. Osoby, dopuszczające się czynności kary godnych przeciw władzy wojennej państwa, pozostawionych na mocy ustawy karnej, lub przepisów szczegółowych, do śledzenia i karania sądom wojskowym.

Drugie. Przekraczający kwarantannę, jak skoro najściślejszy kordon od zarazy morowej został ustanowiony i sąd doraźny ogłoszony, według patentu z dnia 21go Maja 1805 r. (Zb. ust. sąd. L. 731.)

Trzecie. Rozbójnicy morscy, dostawieni przez marynarkę wojenną.

Czwarte. Skazani na karę, znajdujący się w fortecach lub innych zakładach karnych wojskowych pod strażą wojskową.

Piąte. Osoby, które w warowniach, w miejscach, powiatach lub krajach koronnych postawionych, w skutek ogłoszenia w stanie oblężenia lub wojny, dopuszczają się takich czynności kary godnych, które na mocy ustawy lub osobnego obwieszczenia pozostawione sę sądom wojskowym do śledzenia i osądzenia.

Szóste. Osoby ustanowione w armii lub przy administracyi wojskowej, po wystąpieniu swem z sądownictwa wojskowego, za zbrodnie popełnione przy wykonywaniu swych powinności urzędowych lub służbowych, czy takowe odkryte zostały jeszcze podczas pełnienia służby, lub też po ich wystąpieniu ze służby.

II. O sądownictwie wojskowem w sprawach wojskowych.

§. 6.

Osoby, poddane pod sądownictwo zwyczajne sądów wojskowych w sprawach karnych, podlegają takowemu z reguły także i w sprawach cywilnych. Nikt nie może się zrzec ze skutkiem sądu wojskowego, pod który należy.

Do osób, na mocy §. 3. niepodlegających sądownictwu wojskowemu, należeć mają co do spraw cywilnych, także i urlopnicy uwolnieni od służby aż do ich powołania, tudzież wspomnieni w §. 2. w ustępie 1, robotnicy przy marynarce wojennej. Sprawy sporne eraryum wojskowego, należą jak dotąd przed sądy wojskowe.

§. 7.

Wyjętemi są z pod sądownictwa wojskowego, a zatem należą do sądów cywilnych nawet wtenczas, kiedy osoby wojskowe lub eraryum wojskowe jako strony występują:

Wszelkie sprawy sporne, należące do zakresu sądownictwa realnego lub górniczego, tudzież spory wynikłe z kontraktów najmu, z zakłócenia posiadania, jeżeli takowe odnoszą się do rzeczy nieruchomych, tudzież z uszkodzeń na gruntach lub płodach ziemskich.

§. 8.

Kiedy zachodzi przypadek pozwu prowokacyjnego lub wzajemnego (odwrotnego) albo spólnictwa sporu, można także i osoby wojskowe pozywać przed sądy cywilne; jednakowoż wykonanie orzeczeń sądowych lub kroków tymczasowych przeciw osobom

B. *Ausserordentliche.*

§. 5.

Der ausserordentlichen Strafgerichtsbarkeit der Militär-Gerichte unterstehen:

Erstens. Diejenigen Personen, welche sich solcher strafbaren Handlungen wider die Kriegsmacht des Staates schuldig machen, die nach dem Strafgesetze oder nach besonderen Vorschriften der militärgerichtlichen Untersuchung und Aburtheilung vorbehalten werden.

Zweitens. Contumaz-Uebertreter, sobald der engste Pest-Cordon gezogen, und das Standrecht kundgemacht worden ist, nach dem Patente vom 21. Mai 1805, J. G. S., Z. 731.

Drittens. Die von der Kriegs-Marine eingebrachten Seeräuber.

Viertens. Die in Festungen oder sonstigen Militär-Straf-Anstalten unter militärischer Obhut verwahrten Sträflinge.

Fünftens. Diejenigen Personen, welche sich in festen Plätzen, Ortschaften, Bezirken oder Kronländern, die in Folge des erklärten Belagerungs- oder Kriegs-Zustandes unter das Kriegsgesetz gestellt werden, solcher strafbarer Handlungen schuldig machen, die nach dem Gesetze, oder zu Folge besonderer Kundmachung der militärgerichtlichen Untersuchung und Aburtheilung vorbehalten werden.

Sechstens. Die in der Armee- oder Militär-Verwaltung Angestellten, nach ihrem Austritte aus der Militär-Gerichtsbarkeit, wegen der bei Ausübung ihrer Amts- oder Dienst-Obliegenheiten begangenen Verbrechen, sie mögen noch während ihrer Dienstleistung oder erst nach ihrem Austritte entdeckt worden seyn.

II. Militär-Gerichtsbarkeit in bürgerlichen Rechtssachen.

§. 6.

Die Personen, welche der ordentlichen Gerichtsbarkeit der Militär-Gerichte in Strafsachen zugewiesen sind, unterstehen derselben in der Regel auch in bürgerlichen Rechtssachen. Niemand kann auf den ihm zustehenden Militär-Gerichtsstand giltig verzichten.

Den nach §. 3 der Militär-Gerichtsbarkeit nicht unterstehenden Personen sind in Beziehung auf bürgerliche Rechtssachen, auch die bis zur Einberufung Beurlaubten, und die im §. 2, Absatz 1, erwähnten Arbeiter der Kriegs-Marine beizuzählen. Die Streitsachen des Militär-Aerars gehören, wie bisher, vor die Militär-Gerichte.

§. 7.

Von der Militär-Gerichtsbarkeit ausgenommen, und somit auch dann zu den Civil-Gerichten gehörig, wenn Militär-Personen, oder das Militär-Aerar als Parteien einschreiten, sind:

Alle in den Wirkungskreis der Real- und Berg-Gerichtsbarkeit gehörigen Streitsachen, ferner die Streitigkeiten aus Bestandverträgen, aus Besitz-Störungen, falls sich solche auf unbewegliche Sachen beziehen, und aus Beschädigungen an Grundstücken und Grund-Erzeugnissen.

§. 8.

In dem Falle, wenn der Gerichtsstand der Aufforderungsklage, der Widerklage oder der Streitgenossenschaft in Anwendung kommt, können auch Militär-Personen bei den Civil-Gerichtsbehörden belangt werden, jedoch bleibt die Vollstreckung der richterlichen

należącym do sądownictwa wojskowego, z wyjątkiem czynności, pochodzących z sądownictwa rzeczowego,- zostawione są sądom wojskowym.

§. 9.

Wszelkie czynności, odnoszące się do przyjęcia, zarządu, obciążenia, przeistoczenia lenności lub fideikomisu, alboteż do rozwiązania związku lennego lub fideikomisowego, należą do władz sądowych prawem oznaczonych, bez względu na stan wojskowy osób w tem interesowanych.

§. 10.

Postępowanie konkursowe z osobami, podległemi sądownictwu wojskowemu, należy do sądu cywilnego, jeżeli zadłużony posiada w obrębie państwa dobra nieruchome, a mianowicie:

a) jeżeli posiada majątek nieruchomy w jednym tylko kraju koronnym, do tego sądu konkursowego, w którego obrębie dobra nieruchome są położone;

b) jeżeli zaś posiada dobra nieruchome w kilku krajach koronnych, do tej władzy cywilnej, któraby według ostatniego miejsca pobytu jego w obrębie państwa, bez względu na jego stan wojskowy, powołaną była do postępowania konkursowego.

§. 11.

Postępowanie zaś karno-sądowe przeciw krydataryuszowi, równie jak wykonanie rozporządzeń sędziego cywilnego w postępowaniu konkursowem, odnoszących się do takich rzeczy ruchomych krydataryusza, podlegającego sądownictwu wojskowemu, które się znajdują w miejscu jego pobytu lub w budynkach wojskowych, lub które do jego służby należą,- pozostawione jest sądowi wojskowemu.

§. 12.

Spór rozpoczęty przed właściwym sądem wojskowym, winien być przeprowadzonym aż do końca w tymże sądzie, chociażby pozwany w tym czasie przeszedł był pod sądownictwo władzy sądowej cywilnej.

§. 13.

Oprócz spraw spornych, należą do sądów wojskowych, następujące sprawy, dotyczące osób wymienionych w §. 2, a nie wyjętych w §§. 3 i 6-m:

Pierwsze. Pertraktacya spadku, jeżeli się nie znajdują w takowym lenność, fideikomis, lub dobra nieruchome; w ostatnim bowiem razie pertraktacya należy do władzy sądowej cywilnej, a osoba wojskowa uważaną być winna, tak jak gdyby zwyczajne zamieszkanie swoje miała na dobrach nieruchomych.

Czynność urzędowa władzy wojskowej, rozciąga się w tym razie tak dalece, jak tego wymaga potrzeba, ażeby sprawdzić tożsamość osoby, ubezpieczyć papiery i efekta zmarłego, sprzedać przedmioty nie dające się przechować lub takie, których przechowanie kosztaby pociągnęły za sobą, sprawdzić i zaspokoić koszta zaopatrzenia, choroby i pogrzebu, równie jak zaległości płacy dla służących, a następnie oddać spadek wraz z potrzebnemi objaśnieniami do właściwego sądu cywilnego. Równie należy do sądu cywilnego postępowanie spadkowe co do osób wyrażonych w §. 2. w ustępie 10.

Erkenntnisse oder mittlerweiligen Vorkehrungen gegen die der Militär-Gerichtsbarkeit unterstehenden Personen, mit Ausnahme der Acte der Real-Gerichtsbarkeit, den Militär-Gerichten vorbehalten.

§. 9

Alle auf die Uebernahme, Verwaltung, Belastung, Umwandlung eines Lehens, oder eines Fideicommisses, oder die Auflösung eines Lehens- oder eines Fideicommiss-Bandes sich beziehenden Verhandlungen gehören, ohne Rücksicht auf die militärische Eigenschaft der betheiligten Personen, zu den durch das Gesetz bestimmten Civil-Gerichts-Behörden.

§. 10.

Das Concurs- Verfahren über die der Militär-Gerichtsbarkeit unterstehenden Personen kömmt, wenn der Verschuldete im Inlande ein unbewegliches Gut besitzt, dem Civil-Gerichte, und zwar:

a) *wenn er nur in Einem Kronlande unbewegliches Vermögen besitzt, demjenigen Concurs-Gerichte zu, in dessen Sprengel das unbewegliche Gut gelegen ist;*

b) *wenn er aber in mehreren Kronländern unbewegliche Güter besitzt, derjenigen Civil-Behörde, welche nach dessen letztem Aufenthalts-Orte im Inlande, abgesehen von seiner Militär-Eigenschaft, zum Concurs- Verfahren berufen wäre*

§. 11.

Dagegen bleibt das strafgerichtliche Verfahren gegen den Cridatar, sowie die Vollstreckung der Verfügungen des Civil-Richters im Concurs- Verfahren, welche sich auf solche bewegliche Güter eines der Militär-Gerichtsbarkeit unterstehenden Cridatars beziehen, die sich in dessen Aufenthalts-Orte, oder in Militär-Gebäuden befinden, oder zu dessen Dienstbedarf gehören, dem Militär-Gerichte vorbehalten

§. 12.

Ueber eine Streitsache, welche bei dem zuständigen Militär-Gerichte anhängig gemacht worden ist, bleibt dasselbe bis an das Ende zuständig, wenngleich der Geklagte in der Zwischenzeit unter die Gerichtsbarkeit der Civil-Gerichtsbehörde gekommen wäre.

§. 13.

Ausser Streitsachen sind bezüglich der im §. 2 genannten, und in den §§. 3 und 6 nicht ausgenommenen Personen, folgende Geschäfte bei den Militärgerichten zu führen:

Erstens. Die Abhandlung der Verlassenschaft, insoferne sich in derselben nicht ein Lehen, ein Fideicommiss, oder ein unbewegliches Gut befindet, in welch letzterem Falle die Abhandlung von der Civil-Gerichtsbehörde zu pflegen ist, und die Militär-Person so angesehen wird, als ob sie auf dem unbeweglichen Gute ihren ordentlichen Wohnsitz gehabt hätte.

Die Militär-Behörde hat in diesem Falle in so weit Amt zu handeln, als es erforderlich ist, um die Identität der Person festzustellen, die Papiere und die Effecten des Verstorbenen zu sichern, jene Gegenstände, welche sich nicht aufbewahren lassen, oder deren Aufbewahrung Kosten verursachen würde, zu veräussern, in Betreff der Verpflegs-, Krankheits- und Beerdigungskosten, dann der allfälligen Liedlohns-Rückstände, Ordnung zu pflegen, und sofort den Nachlass sammt den erforderlichen Aufklärungen an das zuständige Civil-Gericht abzugeben. Ebenso gehört die Verlassenschafts-Abhandlung über die im §. 2, Absatz 10, bezeichneten Personen jedenfalls vor das Civil-Gericht.

Powtóre. Opieka nad pupilami, wspomnionymi w §. 2. w ustępie 8, tudzież ustanowienie tymczasowego opiekuna lub kuratora dla osoby i dla majątku reszty pupilów lub kurandów, przestępujących z pod sądownictwa wojskowego pod sądownictwo cywilne.

Do dalszego ustanowienia i prowadzenia opieki nad sierotami wojskowemi, dopiero co wspomnionemi, wezwać należy właściwy w tym razie sąd cywilny.

Sądy wojskowe urzędować winny jako zwyczajne władze kuratorskie wtenczas, jeżeli ustanowiona ma być kuratela nad osobą, należącą pod sądownictwo wojskowe, lub jeżeli ojciec, należący pod sądownictwo wojskowe, którego dziecko małoletnie posiada majątek ruchomy, takowy administruje, tak długo jak długo sam stoi pod sądownictwem wojskowem.

Trzecie. Rozprawy w sprawach małżeńskich, tudzież w sprawach adopcyi i legitymacyi.

Czwarte. Amortyzacya dokumentów, jeżeli osoba do żądania takowej upoważniona, jest wojskową; wszelako amortyzacya papierów publicznych lub z niemi za równe poczytanych kredytowych, tudzież wekslów, pozostawiona jest sądom cywilnym.

Oprócz tego sądy wojskowe upoważnione są do legalizowania i widymowania dokumentów, bez względu na osoby, przy tem interesowane.

§. 14.

Zakres sądownictwa wojskowego co do mieszkańców prowincyj i dystryktów graniczno-wojskowych, oznaczony zostanie osobnemi przepisami.

§. 15.

Członkowie Domu cesarskiego, tudzież osoby, używające prawa eksterytoryalności, wyjętemi są z pod sądownictwa wojskowego, nawet gdy zajmują miejsce w wojsku.

§. 16.

Wszelkie sprawy karne i cywilne, rozpoczęte w czasie, w którym niniejsza ustawa obowiązywać zacznie, doprowadzone być winny do końca w tym sądzie, w którym się odbywają; tylko sprawy opiekuńcze i kuratorskie, należy odstąpić władzom sądowym, powołanym do tego na mocy niniejszej ustawy.

§. 17.

Niniejszą ustawą znosi się oraz wszelkie rozporządzenia prawne z takową niezgodne, i według niej należy także rozstrzygać wszelkie wiszące spory o kompetencyę.

§. 18.

Wykonanie niniejszego patentu i wydanie dotyczącej instrukcyi, polecam Moim ministrom wojny i sprawiedliwości, którzy w tym względzie w porozumieniu działać winni.

Dan w Naszem głównem i stołecznem mieście Wiedniu dnia dwudziestego drugiego Grudnia, roku tysiąc ośmset pięćdziesiątego pierwszego. Naszego panowania w roku czwartym.

Franciszek Józef m. p.

Schwarzenberg m. p. **Csorich** m. p. **K. Krauss** m. p.

Z Najwyższego rozkazu,

Ransonnet m. p.

Dyrektor kancelaryi Rady ministrów.

Zweitens. Die Ober-Vormundschaft über die im §. 2, Absatz 8, genannten Pupillen, und die Bestellung eines mittlerweiligen Vormundes, oder Curators für die Person und das Vermögen der übrigen aus der Militär- in die Civil-Gerichtsbarkeit übertretenden Pupillen oder Curanden.

Zur ferneren Bestellung und Führung der Vormundschaft über die letzterwähnten Militär-Waisen ist das sonst gesetzliche Civil-Gericht aufzufordern.

Als ordentliche Curatels-Behörde haben die Militär-Gerichte einzuschreiten, wenn die Curatel über eine unter der Militär-Gerichtsbarkeit bleibende Person zu verhängen ist, oder wenn ein der Militär-Gerichtsbarkeit unterstehender Vater, dessen minderjähriges Kind ein bewegliches Vermögen besitzt, dasselbe zu verwalten hat, in so lange er selbst unter Militär-Gerichtsbarkeit steht.

Drittens. Die Verhandlungen in Ehesachen, sowie in Adoptions- und Legitimations-Fällen.

Viertens. Die Amortisirung von Urkunden, in so ferne der zur Ansuchung derselben Berechtigte eine Militär-Person ist; doch bleibt die Amortisirung der öffentlichen oder denselben gleich gehaltenen Credits-Papiere und der Wechsel, jedenfalls den Civil-Gerichten vorbehalten.

Ausserdem sind die Militär-Gerichte zur Legalisirung und Vidimirung von Urkunden, ohne Unterschied der dabei einschreitenden Personen, berechtiget.

§. 14.

Der Umfang der Militär-Gerichtsbarkeit über die Bewohner der Militär-Gränz-Provinzen und Districte wird durch besondere Vorschriften bestimmt.

§. 15.

Die Mitglieder des Kaiserhauses, sowie die Personen, denen das Recht der Exterritorialität zusteht, bleiben von der Militär-Gerichtsbarkeit ausgenommen, wenn sie gleich eine Stelle im Kriegsheere bekleiden.

§. 16.

Alle zur Zeit der beginnenden Wirksamkeit dieses Gesetzes anhängigen Straf- und Civil-Rechts-Angelegenheiten sind von derjenigen Behörde, bei welcher sie in Verhandlung stehen, zu Ende zu führen; nur die Vormundschafts- und Curatels-Sachen sind den nach diesem Gesetze hiezu berufenen Gerichts-Behörden abzutreten.

§. 17.

Durch dieses Gesetz werden die damit nicht übereinstimmenden gesetzlichen Verfügungen aufgehoben, und sind hiernach auch alle im Zuge schwebenden Competenz-Streite zu entscheiden.

§. 18.

Mit der Vollziehung dieses Patentes und der Erlassung der diessfälligen Instruction beauftrage Ich Meine Minister des Krieges und der Justiz, welche sich darüber ins Einvernehmen zu setzen haben. Gegeben in Unserer Haupt- und Residenzstadt Wien am zwei und zwanzigsten December im achtzehnhundert Ein und fünfzigsten, Unserer Reiche im vierten Jahre.

Franz Joseph.

F. Schwarzenberg *m. p.* **Csorich** *m. p.* **C. Krauss** *m. p.*

Auf Allerhöchste Anordnung:

Ransonnet *m. p.,*

Kanzleidirector des Ministerrathes.